

Prof. dr. sc. Helena Škobić, neuropsihijatar

Naslov:

PSIHOAKTIVNE TVARI: DUŠEVNI POREMEĆAJI I POREMEĆAJI PONAŠANJA UZROKOVANI UPORABOM PSIHOAKTIVNIH TVARI.

Autori: Dragan Babić i suradnici

Nakladnik: Sveučilište u Mostaru

Mjesto i godina izdavanja: Mostar, 2016.

Broj stranica: 229

ISBN 978-9958-16-054-7

Mostar, 21. travanj 2016.

Udžbenik na sveobuhvatan znanstven i stručan način obrađuje lepezu psihoaktivnih tvari s duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovani uporabom psihoaktivnih tvari.

U uvodnom dijelu autor Dragan Babić daje prikaz duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja uzrokovani uporabom psihoaktivne tvari: etiologija, povijest ovisnosti u Bosni i Hercegovini s osnovnim pojmovima, zakonskim, ekonomskim i etičkim posljedicama, prevencija ovisnosti, te klasifikacija duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja vezanih uz uporabu psihoaktivnih tvari.

U Općem dijelu autor na 27 stranica bilježi odnos duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja uzrokovani uporabom alkohola. Prikazuje povijest alkoholizma, kemijska svojstva alkohola i njegov metabolizam, djelovanje alkohola na organizam kao i pitanje zašto ljudi piju? Autor bilježi različite zablude o pijenju alkoholnih pića, potom definiciju alkoholizma, vrste pijenja alkoholnih pića, o tomu što je simptomatski alkoholizam, o uzrocima ovisnosti o alkoholu kao i sveobuhvatnom pristupu problemima nastalim zbog pijenja alkoholnih pića s posebnom pozornošću organskih komplikacija alkoholizma, neuroloških i psihičkih komplikacija alkoholizma uključujući i alkoholnu halucinozu i alkoholnu ljubomoru. U završnom dijelu autor govori

o socijalnim komplikacijama alkoholizma i metodama liječenja alkoholizma.

Psihoaktivne tvari prezentira na 30 stranica. Daje interesantan prikaz duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja povezani s uporabom opioida, kannabinoida, te uporabom sedativa i hipnotika, stimulansa, kofeina, halucinogena, duhana i halapljivih otapala. U procijenjeni prevalencije pušenja u dobi preko 15 godina u pojedinim zemljama Europe bilježi se Bosna i Hercegovina na 2. mjestu, iza Albanije s 37 %.

Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uporabom duhana, suradnici Ivan Vasilj i Cecilija Petrović upoznaju nas s karakteristikama pušenja duhana gdje se navodi da dim cigarete ima 4.000 različitih kemijskih tvari od kojih pedesetak štetno djeluje na ljudsko zdravlje potom o pasivnom pušenju, ovisnosti o pušenju duhana, kvaliteti življenja, te o pušenju kao javno zdravstvenom problemu, socijalnim uzrocima, posljedicama pušenja duhana, te prevenciji pušenja.

Specijalni dio sadržan je kroz 105 stranica teksta.

Suradnici Katarina Barać i Ivan Vasilj u poglavlju alkoholizam mladeži fokusiraju se na uzroke pijenja alkoholnih pića mladeži, osobitosti pijenja i ovisnosti, medicinsku problematiku pijenja alkoholnih pića među mladima, zablude u odnosu na pijenje

alkoholnih pića, problematiku poimanja alkohola i seksualnosti, te mjere prevencije.

Alkoholizam i suicidalno ponašanje suradnici Marko Martinac, Marko Pavlović i Dragan Babić, navode da, iako odnos alkoholizma i suicida nije neophodno kauzalan, prevencija i odgovarajuće liječenje alkoholizma, može biti ključni faktor u smanjenju stope suicida. Alkoholizari koji su pokušali izvršiti suicid odlikuju se kontinuiranim pijenjem velikih količina alkohola, čestim opijanjem, depresivnim epizodama, suicidalnom komunikacijom, lošom socijalnom potporom, interpersonalnim gubicima, nezaposlenošću, samačkim životom, težim somatskim bolestima, muškim spolom, dobi iznad 50 godina, obiteljskom anamnezom alkoholizma, te prethodnim pokušajima suicida. Dva najvažnija rizična faktora su prethodni pokušaji i prisutnost psihijatrijskih poremećaja.

Suradnici Vanja Đikanović i Ivan Vasilj u Odnosu religije i pijenja alkoholnih pića citiraju:

“Prema Bibliji vino je dar Božji kao i svi plodovi zemlje, ulazi u svakodnevnu ishranu, simbol je prijateljstva, ljubavi i radosti, te razvedruje čovjekovo srce, ali s druge strane može voditi ka pijanstvu i ovisnosti”. O alkoholu u kršćanstvu, naglašava se da Bog kršćanima zapovijeda da izbjegavaju pijanstvo, a samim tim Biblija osuđuje pijanstvo i njegove posljedice. U Islamu alkoholizam je jedan od najgorih zala s kojima se susreću pojedinac i društvo, gdje se alkohol postavlja u istu ravan s kockom, idolima, proricanjem ili magijom. Ono što je zajedničko svim religijama jest činjenica da pijenje alkohola ima utjecaj na duhovnost, te da može brzo narušiti moć rasuđivanja.

O “Klupskim drogama” suradnici Marko Martinac i Ivan Vasilj, pišu koje droge su najčešće u uporabi u diskotekama, noćnim klubovima i rave partijama. Navode da se koriste radi poboljšanja doživljaja, smanjenja inhibicija, promjene stanja svijesti i pojačanja energije koja se oslobađa na ugodan način pri intenzivnom i dugotrajnom plesanju. Naglašavaju da je porast popularnosti ovih psihoaktivnih tvari dodatno uzrokovan pogrešnom percepcijom klupskih droga kao bezopasnih od strane korisnika, relativno jednostavnom proizvodnjom, te povećanom

dostupnošću. Koriste ih uglavnom mladi neiskusni koji tek počinju eksperimentirati s drogama.

Suradnik Ivan Vasilj daje jedan sistematičan prikaz Novih sintetičkih (dizajniranih) droga

Sve veća dostupnost “novih psihoaktivnih tvari” koje nisu kontrolirane međunarodnim ugovorima za suzbijanje zlouporabe droga predstavlja relativno novu pojavu na europskim tržištima droga. Kontinuiranom pojavom novih psihoaktivnih tvari na tržište droga, javlja se mogućnost da nove ili prikrivene tvari koje su pridonijele pojavi smrtnih slučajeva ostanu neotkrivene.

O patološkom kockanju, njegovim karakteristikama, dijagnozi i liječenju kao bolestima nepovoljnim za obitelj i društvo zabilježili su autori Dragan Babić i suradnik Ivan Vasilj.

O zanimljivostima zapisa ovisnosti modernog doba suradnici Ivan Vasilj i Romana Babić ističu cyber ovisnost koji pojam opisuje ovisnosti vezane za mnogobrojne mogućnosti koje pruža računalo, seksualnu ovisnost putem interneta i kompulzivno ponašanje on line, potom igre na sreću, nekontrolirano kupovanje, žudnja za hranom, ovisnost o seksu, ovisnost o mršavosti te ovisnost o radu

Na koncu o Psihokativnim tvarima i umjetnosti dosta zanimljivosti napisali su suradnici Marija Budimir i autor Dragan Babić, a Romana Babić na osam stranica je napisala Rječnik ovisnika.

Autor Dragan Babić i suradnici ovoga udžbenika koristili su se suvremenom literaturom inozemnih i domaćih autora: udžbenicima, međunarodno priznatim časopisima kao i vlastitim istraživanjima i istraživanjima drugih autora vezanih za ovu temu. U cjelosti ispunjava zahtjeve naučno nastavne literature.

Ističem osobitu vrijednost i originalnost ovog posve izvornog djela koje prvenstveno proizlazi iz pristupa i osebujnog pregleda multidisciplinarnog pristupa. U Bosni i Hercegovini a i šire do sada nije napisano djelo sličnog sadržaja i kvalitete što daje osobitu vrijednost ovom udžbeniku.

Sadržaj i kompozicija udžbenika primjereni su, što ga čini prikladnim za usvajanje znanja i praktičnu primjenu. Sadržaj je iznesen čitljivo, jasno i pregledno. Tekst je napisan razumljivim književnim

jezikom uz dosljednu uporabu uvriježenog medicinskog nazivlja, te je obogaćen zanimljivim slikama. Posebnost udžbeniku daje Rječnik ovisnika suradnice Romane Babić.

Udžbenik autora Dragana Babića i osam suradnika u cjelosti ispunjava zahtjeve naučno nastavne literature. Preporučam i predlažem ju kao suvremenu i potrebitu literaturu u dodiplomskoj nastavi za studente Medicinskog fakulteta, Fakulteta zdravstvenih studija i Filozofskog fakulteta, te kao suvremenu i korisnu literaturu za liječnike obiteljske medicine,

psihijatre, psihologe, socijalne radnike i drugim stručnjacima iz oblasti mentalnog zdravlja.

Iskrene čestitke upućujem autoru knjige prof. dr. sc. Draganu Babiću, afirmiranom psihijatru i znanstveniku, kao i njegovim suradnicima. Svesrdno preporučam objavljivanje ovog originalnog udžbenika kao udžbenik Sveučilišta u Mostaru u nizu Manualia universitatis studiorum Mostariensis, kao novi i značajan doprinos sveučilišnoj udžbeničkoj literaturi.

Recenzent
prof. dr.sc. Helena Škobić, neuropsihijatar